

ERZİNCAN YEREL SÖZLERİ VE DEYİMLERİNDE GİRİŞİMCİLİK

1. Murat ÇETİN¹

2. Salim Sercan SARI²

ÖZET

Dünyadaki değişim ve gelişmelere uyum sağlamada, yenilikçi, yaratıcı, vizyon sahibi, çalışma, öğrenme coşkusuyla dolu girişimciler büyük önem kazanmıştır. Günümüzün bu özelliklere sahip bilgilerle donanmış girişimcisi, doğal kaynak ve sermayeden önde gelmektedir. Girişimcilik ülkelerin ilerleme ve kalkınma amaçlarını yakalamalarında önemli rol oynayan bir değişken olarak ekonomik, sosyal ve kültürel açılarından toplumlar için büyük önem taşımaktadır. Ekonomik açıdan girişimci bireylere sahip olmak önemli bir özelliktir ve bu aynı zamanda sosyal girişimciliğinde temelini oluşturmaktadır. Kültürel değerler ise girişimciliğe örf, adet ve töre açısından yaklaşımı belirttiğinden bu alt yapının mevcudiyeti son derece önemlidir. Toplum yapısı ve kültürel yığılma gibi şartlar nedeniyle bazı ülkeler girişimcilik bakımından çok uygun özelliklere sahip iken, Türkiye, tarihi geçmişinden gelen birtakım niteliklerine rağmen girişimcilikte gerekli kültürel düzeye ulaşmamıştır. Bu çalışmada, girişimcilik ile örtüşen Erzincan sözleri ve deyimleri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Erzincan, Sözler, Deyimler.

ENTREPRENEURSHIP IN ERZİNCAN'S LOCAL PROVERBS AND IDIOMS

ABSTRACT

Entrepreneurs who are innovative, imaginative, visionary full of enthusiasm for learning and working have gained importance in adapting to changes and developments in the world. The entrepreneurs who are armed with these characteristics come before the capital and natural resources. Entrepreneurship, as a key factor for countries in reaching their development targets, is important for the economic, social and cultural aspects of societies. Having the enterprising individuals in terms of economy is an essential feature and also it forms the basis for social entrepreneurship. The cultural values that express the presence of this approach in terms of infrastructure, customs, and traditions of entrepreneurship are extremely important. Due to conditions such as social structure and cultural heritage, while some countries have very competitive characteristics in terms of entrepreneurship, Turkey, despite a number of features from its historic depths, has not been able to capture the entrepreneurship of cultural history. In this study, Erzincan local proverbs and idioms that overlap with entrepreneurial characteristics are discussed.

Key Words: Entrepreneurship, Erzincan, Local Proverbs and Idioms.

¹ Prof. Dr., EBYÜ, Mühendislik Fakültesi, Makine Mühendisliği Bölümü, mctin@erzincan.edu.tr,

ORCID: 0000-0003-0076-9648

² Arş. Gör. Dr., EBYÜ, İİBF, İşletme Bölümü, salim.sari@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2607-5249

GİRİŞ

Atasözleri, atalarımızın sosyal hayatımız üzerindeki eleştiriler ve genel kural biçiminde yorumladıkları özlü sözler üzerinden yola çıkarak çevre-insan etkileşimi sürecinde denemelere ve tecrübelerle bağlı ortaya çıkardıkları maddi olmayan kültür belgeleridir. Birbirinden bağımsız cümlelerden meydana gelen bu sözlerde; insanların örf ve adetleri, hayata bakış açıları, ince esprileri, alay etmeleri, olumlu ve olumsuz yönleri ile olayları ve davranışları değerlendirme şekilleri görülmektedir. Yüzyılların tecrübesi ile doğru olduğu insanlar tarafından onaylanmış bir takım öğüt ya da mesajların işlendiği atasözlerinde asıl maksat, anımsamayı kolaylaştırma, sürekliliği elde etme, dinleyici üstünde etkin olma ve az sözle çok şey anlatabilmektir. Atasözü, ilk kez belli bir kişinin yaşadığı bir olayı kendi deneyim ve düşünceleriyle değerlendirmesiyle ortaya çıkmıştır. Daha ileriki zamanlarda birçok kişinin, farklılaşan şartlarla kelimelere yeni görüşler eklemesiyle tüm halkın beğenip benimseyebileceği ortak bir söz ve düşünce halini almıştır. İlk ortaya çıkışları ve sonrasında nesiller boyu güçlenmesiyle birlikte kullanımları uzun gözlem ve deneyimlerle oluşmuştur (Par, 2000; Türk Atasözleri ve Deyimleri I, 1992).

Atasözleri ve deyimler yerel ve uluslararası mesajlar verebilmektedir. Atasözlerinin bir bölümü toplumlar tarafından ortak kullanılırken, önemli bir bölümü ise yöresel veya ulusal olarak adlandırılan topluluklara göre şekillenmektedir. Yazılı kaynaklara bakıldığında Türkiye’deki atasözlerinin önemli bir bölümünün Türk Dünyasının değişik bölgelerinde değişik dil türleri ile bugünde var oluşlarını devam ettirdiğine dikkat çekmektedir. Bundan dolayı atasözlerinden bazılarının yöresel koşullara göre ortaya çıkıp kullanıldığı, bazılarının ise herkesi ilgilendirecek şekilde bir takım toplumsal kuralları belirleme veya düzen getirmek amacıyla olduğu sonucunu elde etmek mümkündür. Bazı atasözleri, birbiri ile çatışan ve örtüşmeyen söylemler belirtmektedirler. Hayatta her gün birbiri ile aykırı durumlarla karşılaşıldığı için bu olağan kabul edilmektedir. Yalan söylemenin kötü sonuçlar vereceğini belirten ‘‘Yalancının mumu yatsıya kadar yanar -Yalancının evi yanmış kimse inanmamış’’ sözlerinin yanında, doğru söylemenin sakıncalı olduğunu belirten ‘‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar - Doğru söyleyenin tepesi delik olur’’ sözlerine rastlanması bu yüzdendir. Atasözlerinin göze çarpan özellikleri; kısalık ve özlülük, tarafsız olma, genelleştirme, devamlı gözlem, öğüt ve tavsiye verme, rehberlik ve yol göstericilik, örf ve adetleri iletme, halk inanışları, gerçekçilik, eleştiri, yergi, alay, mecazlı ifade, sanatsal ifade şeklinde özetlenebilmektedir (Par, 2000; Türk Atasözleri ve Deyimleri I, 1992).

Çalışmada Erzincan merkezli yapılan araştırmalar incelendiğinde il genelinde derlenen atasözleri, coğrafi nitelik taşıma özelliklerinden yola çıkılarak değerlendirilmeye alınmıştır. Bu atasözlerinden bir kısmının kullanımına yukarıda da ifade edildiği üzere ülkemizin çeşitli bölgelerinde rastlamak mümkündür. Ancak çeşitli bölgelerde de varlığı bilinen ve asıl olarak hangi bölgeye hitap ettiği tam anlamıyla bilinmeyen atasözleri analiz edildiğinde, Erzincan’ın coğrafi yapısına göre açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. İncelemeye aldığımız bir kısım atasözlerinin Erzincan dışında da kullanılması, onları Erzincan’da halkın zihinsel olarak nasıl ifade ettiğine ve çağrışımında bulunduğu alanların neler olduğunu belirtmemize engel olmamaktadır. Bu bakımdan her yörede söylenen atasözlerinin milli ve yöresel çağrışımları yer almaktadır. Herhangi bir bölgede yaşayan topluluğun sözcükleri ve kalıp söyleyişleri algılayışı ve değerlendirişi, sonuç olarak yaşadığı dünyaya, sosyal şartlara ve coğrafi bölgeye göre değişmektedir (Par, 2000; Türk Atasözleri ve Deyimleri I, 1992).

Erzincan ili tarihî, yöresel dil açısından özel bir konumda bulunmaktadır. Doğu Anadolu, İç Karadeniz ile İç Anadolu lehçeleri arasında, tam bir geçiş noktasında yer aldığından birçok özelliği bir arada yaşatmaktadır. Türk atasözlerinden bir kısmının kullanımına ülkemizin çeşitli bölgelerinde rastlamak mümkündür. Ancak çeşitli bölgelerde de varlığından haberdar olunan ve esas olarak hangi bölgeye ait olduğu tam anlamıyla bilinmeyen atasözleri analiz edildiğinde, Erzincan’ın coğrafi

yapısına göre açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. İncelemeye aldığımız bir kısım atasözlerinin Erzincan dışında da kullanılması, onları Erzincan'da insanların zihinsel olarak nasıl ifade ettiğine ve çağrışımında bulunduğu alanların neler olduğunu belirtmemize engel olmamaktadır (Sağır, 1995; Uçar, 1998). Türk atasözlerinin tüm Türk Dünyasının değeri olduğu da dikkate alındığında, ülkemizin diğer illerinde olduğu gibi Erzincan'da da çok yaygın kullanılan atasözlerimizin bir kısmına çalışmamızda yer verilmektedir. Bu temel oluşumun en önemli elemanlarından birisi uzun dönemler boyunca toplumda paylaşılan ortak değerler, özlü sözler ve deyimlerdir. Bu kapsamda Erzincan söz ve deyimlerinde girişimciliğin olumlu, olumsuz veya yansızlığı kavramlar karşılaştırılarak incelenmiştir. Çalışmada girişimciliğe pozitif katkı sağlayan Erzincan söz ve deyimleri ve anlamları açıklanmaya çalışılmıştır.

1. GİRİŞİMCİLİK VE TÜRKİYE

Günümüzde girişimcilik, kendi işini kurarak hayallerini gerçekleştirmek için çabalayan birçok yetenekli bireyin en önemli hedefleri arasında bulunmaktadır. Girişimcilik ülkelerin ilerleme ve kalkınma hedeflerini elde etmek için önemli bir parametre olarak kabul görmektedir. Girişimcilik kavramı ekonomik ve sosyolojik bakımdan önem arz etmektedir. Ekonomik bakımdan toplumların en kıymetli kaynaklarından biri, girişimci insanlar bulundurmadır. Sosyolojik bakımdan ise girişimciliğe hazır kültürel alt yapının oluşumu başarı seviyesi için esas teşkil etmektedir. Bu alt yapının en önemli elemanlarından olan atasözleri ve deyimler uzun dönemler toplumda paylaşılan ortak değerlerin hayata bakışına düzen veren kuramlarıdır (Çetin, 2013).

Türkiye, uluslararası girişimcilik seviyesi bakımından değerlendirildiğinde düşük düzeyde bir verim ortaya koymaktadır. Ülkemizde her alanda girişimciye gerek duyulmakla birlikte, istihdam oluşturan, sosyal ilerlemeye ve kalkınmaya destek olan, millî gelirden artışlara sebep olan, yeni ticari sektörler meydana getiren, ülkemizin uluslararası piyasalara dahil olmasında etkin olacak ticari girişimcilik ve ticari girişimcilere daha fazla ihtiyacı bulunmaktadır. Bireylerin ticari girişimcilik özelliklerinin ilerlemesi ile diğer girişimcilik alanlarındaki özellikleri de ilerletilebilmekte ve buradan hareketle ticari girişimcilik ise temel girişimcilik olarak ifade edilmektedir. Ülkeler hem girişimsel olanaklara hem de bu olanaklara değer biçebilecek rasyonel düşünebilen girişimcilere gerek duymaktadırlar. Bununla ilişkili olarak kişilerin, girişimci özelliklerini yükseltebilmek ve ilerletebilmek amacıyla girişimciliğe etki eden elemanları bilmelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Girişimciliği etkileyen etkenlerden en mühim olanı bireyin kişisel özellikleridir. Bununla birlikte yaş, cinsiyet gibi demografik özelliklere de önem verilmektedir. Girişimciliği; kişisel özelliklerle beraber aile, kültür, eğitim, politika, ekonomi, din, medya, mevzuat, coğrafi özellikler, bazı kurum ve kuruluşlar gibi çevresel etkenler de etkilemektedir (Çetin, 2013).

Girişimcilik kavramı ekonomik ve sosyolojik açıdan önem arz etmektedir. Ekonomik bakımdan toplumların en önemli kaynaklarından biri girişimci bireyler bulundurmak iken, sosyolojik bakımdan ise girişimciliğe hazır bir alt yapının bulunması önem arz etmektedir. Girişimciler, yaşamı kolay hale getirebilecek yenilikleri insanlığın hizmetine takdim eden kişilerdir. Söz konusu yenilikler; ürün ve hizmet çeşitlerinde olabileceği gibi yeni üretim, pazarlama, finans tekniklerinde de olabilmektedir. Girişimciler insanların huzur ve refahını üst seviyelere çıkarmaktadırlar. Girişimcilik fonksiyonu neticesinde insanlar doyuma ulaşmakta, gelirlerini arttırmakta ve yaşamdan tat almaktadırlar. Girişim, günümüzde yeni iş fırsatları meydana getirme, istihdam oluşturma, rekabet edebilme ve ekonomik büyümeyi gerçekleştirme vasıtası olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte kişisel ilerlemeyi sağlamakta ve sosyal problemleri bulup açıklamaya yardımcı olabilmektedir. Girişimcilik, yeni kaynaklarla, yeni teknolojilerle insanları tanıştırmakta ve böylelikle daha önce faydalanılmayan ya da daha az faydalanılan kaynakları ekonomiye kazandırmaktadır. Kullanılan üretim araçlarının ve var olan girdilerin farklı şekillerde kullanılmasıyla üretimi artırmış olmaktadır. Yeni açılan veya yeniden

oluşturulan bir işletme ülkenin istihdam hacmini artırmakta, işsizlik probleminde çözüm imkânı getirmekte ve bunların sonucunda da ekonomik kalkınma olumlu bir ivme kaydetmiş olmaktadır (Çetin, 2013).

Girişimci; yeni fikirlerin ortaya çıkarılması, yayılması ve uygulanmasını hızlandırmakta, yeni endüstrilerin doğmasına neden olmaktadır. Hızla büyüyen sektörler oluşturduğu için ekonomik büyümeyi hızlandırmaktadır. Ülkelerin kültürel değerleri ve oluşumlarının doğası, girişimciliği baskı altına aldığı gibi yerine göre girişimciliği özendirir bir yapı da meydana getirmektedir. Bireysel başarıya destek olan, rekabet ve hür teşebbüs hareketlerini teşvik eden sistemlerle, potansiyel girişimci düşünceleri oluşturulmaktadır. Bu özellikler, ortak düşünme, davranma, paylaşma ve yaşama modelleri ile girişimci bir kültürü gün yüzüne çıkarmaktadır. Girişimcilik, değişken olma ve yenilikten bir hayli etkilenen bir özelliğe sahip olduğundan toplumsal yapıdaki değişim, ilerleme ve başkalaşma bakımından önem arz etmektedir. Yeni bir düşünce, faaliyet, iş ya da meslek oluşturan girişimcilikle, insan yaşamını kolay hale getiren yeni ürün veya hizmetlerin üretildiği sektörel ve hareketli bir ilerleme süreciyle sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmaktadır (Çetin, 2013).

Esnekliğe, büyümeye ve çeşitlendirmeye karşı direnç, kısmen, kurumsal girişimcilik adı verilen mevcut organizasyon içinde bir girişimcilik ruhu geliştirerek aşılabilmektedir. Kurumsal girişimcilikteki artış, girişimcilik eylemine yönelik sosyal, kültürel ve ticari baskılardaki artışı yansıtmaktadır. Hiper rekabet, şirketleri yeni ürün geliştirme, çeşitlendirme, verimlilik artışı ve şirketin işgücünü azaltma gibi yöntemlerle maliyetleri düşürme gibi alanlarda artan bir ilgi duymaya zorlamaktadır (Hisrich, Peters, Shepherd, 2017: 36).

Kurumsal girişimcilik, girişimcilik faaliyetlerinin yanı sıra kuruluşlardaki üst yönetim yönelimlerinde de en güçlü şekilde yansıtılmaktadır. Bu girişimcilik çabaları aşağıdaki yeni iş teşebbüsü, yenilikçilik, kendini yenileme ve proaktivite unsurlarından oluşmaktadır.

Yeni iş teşebbüsü, mevcut bir organizasyonda yeni bir iş yaratılması anlamına gelmektedir. Bu girişimcilik faaliyetleri, şirketin mevcut ürünlerini veya hizmetlerini yeniden tanımlayarak, yeni pazarlar geliştirerek veya daha resmi olarak özerk veya yarı-özerk birimler veya firmalar oluşturarak, değerli bir şey yaratmaktan ibarettir. Yeni kurumsal girişimlerin oluşumları, kurumsal girişimciliğin en belirgin tezahürleridir. Kurumsal yenilikçilik, teknolojiye gelişme ve yeniliğe vurgu yaparak ürün ve hizmet inovasyonunu ifade etmektedir. Yeni ürün geliştirme, ürün iyileştirmeleri ve yeni üretim yöntem ve prosedürlerini içermektedir. Kendi kendini yenileme, bir örgütün üzerine kurulduğu temel fikirlerin yenilenmesi yoluyla dönüşümdür. Stratejik ve örgütsel değişim çağrışımlarına sahiptir ve iş kavramının yeniden tanımlanması, yeniden yapılanma ve inovasyonu artırmak için sistem genelinde değişikliklerin tanıtımını içermektedir. Proaktiflik, özellikle üst yönetimin oryantasyonlarına ve faaliyetlerine yansıyan rekabetçi agresifliği ve cesaretin yanı sıra inisiyatif ve risk almayı da içermektedir. Proaktif bir kuruluş, deney yaparak risk alma eğilimindedir. Aynı zamanda inisiyatif almakta ve fırsatları takip etmek için cesur ve saldırgan davranmaktadır. Bu proaktif ruhu olan kuruluşlar, yeni ürün veya hizmetlerin, işletme teknolojilerinin ve yönetim tekniklerinin belirtilmesi gibi kilit iş alanlarındaki rakipleri izlemek yerine liderlik etmeye çalışmaktadır (Hisrich, Peters, Shepherd, 2017: 36-37).

2. ERZİNCAN SÖZ VE DEYİMLERİNDE GİRİŞİMCİLİK

Çalışmada veri toplama aracı olarak doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Erzincan ilinde girişimcilik üzerine yazılan kitaplar ve yayınlara ulaşılmış ve kuramsal olarak inceleme yapılmıştır.

Türkiye genelinde açılan girişimcilik kurslarına bakıldığında 2018 yılında toplam 3679 kez Girişimcilik Eğitim Programı açılmıştır. Bu programlara 40806' sı erkek, 40377' si kadın olmak üzere toplam 81183 kişi katılmıştır. Erzincan' da ise 2018 yılında toplam 26 kez Girişimcilik Eğitim

Programı açılmıştır. Bu programlara 316' sı erkek, 321' i kadın olmak üzere toplam 637 kişi katılmıştır (www.iskur.gov.tr). İldeki işletmelere ilişkin genel bilgilere bakıldığında ise 2012 yılında 8300 olan işletme sayısının 2016 yılı itibarıyla 8534 olduğu görülmektedir (www.tuik.gov.tr). 2018 Ocak-Aralık yılı kurulan ve kapanan şirket istatistiklerine bakıldığında bu bir yıllık dönemde 220 işletme kurulmuş, 93 işletme kapanmış ve 12 işletme tasfiye sürecine girmiştir (www.ticaretscil.gov.tr).

Ülkemizin iller bazında girişimcilik düzeyi karşılaştırıldığında Erzincan girişimcilik düzeyi düşük iller arasında yer almaktadır. Erzincan toplam nüfusu 1965-2014 yılları arasında 210.000-300.000 arasında değişiklik göstermiş, oldukça farklılık izleyen nüfus son yıllarda daha az değişken bir yapı halini almıştır. Erzincan'ın kültüründe de oldukça derin yer bırakan iki olgu depresyon ve çalışmak amacıyla büyük şehirlere göç, Erzincan nüfusunda önemli düşüşlere sebep olmuştur. Erzincan'da kır nüfusu kent merkezine değil de direkt büyük şehirlere göç etmektedir. Dolayısıyla nüfus azalması hem kırdan hem de kentten büyük şehirlere doğru gerçekleşmektedir. Erzincan ili Cumhuriyetin kuruluşundan beri göç ile mücadele etmesine rağmen, göç olgusu bugün bazı açılardan avantajlı bir hal almaktadır. Erzincan dışında oldukça güçlü bir bağ ve sinerji oluşturan Erzincanlı gurbetçiler memleketleri ile bağlarını koparmayıp tam tersine daha sıkı biçimde kalkınma amaçlı birliklikler ve sivil inisiyatifler meydana getirmektedirler. Bu ortaklıktan faydalanmanın ve il geneline yatırım çekebilmenin ileriki dönemlerde kesinlikle üzerinde düşünülmesi gereken bir durum oluşturması beklenmektedir. Diğer taraftan, son zamanlarda göçün hızının azalması ve nüfusun artışa geçmesi de önemli bir avantaj sağlamaktadır. Nüfusun niteliğinin artırılmasına, klasik üretimden Ar-Ge ve teknoloji üretimine giden yolda hızla çalışılması için gerek duyulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, kır ve kentte önem verilmesi gereken bir dizi öncelikli alan bulunmaktadır (Kudaka, 2015).

Diğer taraftan, dünyanın büyük bir köy halini aldığı günümüzde ülkeler arası etkileşim ve iletişim çok çabuk bir şekilde oluşmaktadır. Ülkemiz girişimcilik yönünden geri kalmış bir ülke olarak bilinmesine rağmen genç nüfus üstünlüğünden dolayı büyük bir girişimcilik potansiyelini elinde bulundurmaktadır. İlerleyen dönemlerde ülkemizdeki girişimcilik düzeyinin artacağı ve bu artış hızının ilerlemiş illerimizde daha etkili olacağı düşünülmekle birlikte toplumsal girişimcilik bilincinin ilerlemesine önemli sayan illerimizde bu sürecin daha hızlı gerçekleşeceği düşünülmektedir. Bu bakış açısından hareketle Erzincan ilinin girişimcilik düzeyinde hızlı bir gelişme olması için il çapında etkin olabilecek potansiyele sahip insanımızın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Erzincan üretim gücü düşük illerimizdendir ve bu problem ancak üreten Erzincan ile sorun olmaktan çıkarılabilir. Bu problemin ortadan kaldırılması Erzincan'ın girişimcilik düzeyinin yükseltilmesinden geçmektedir (Tombul, 2014; Başbüyük ve Akpınar, 2010).

Erzincan'da girişimcilik kültürünün ilerlemesi için toplumda girişimcilik bilgi ve bilinci meydana gelmesinin sürekli ve sürdürülebilir olmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Gerçekte ise girişimci; yüksek motivasyon, kendine güven, enerjik, yenilikçi ruh, yüksek başarı umudu, içsel kontrol, sabır, risk alabilme, kendine rehber olma, yüksek otonomi, bağımsızlık gereksinimi, çevreye etki edecek faaliyetler yapma, imkanları değerlendirme gibi kişisel özellikler veya davranış özelliklerine sahip kişi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde iş üretmede bu özellikler büyük öneme sahiptir. Ekonomik problemlerin en önemlilerinden birisi olan işsizlik probleminin çözüme kavuşturulmasında girişimciliğin artırılması uğraşları da kıymete değer sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bundan dolayı, son yıllarda hükümetler girişimciliğin ilerletilmesi için farklı yöntemler üzerinde durmakta, girişimcilik kredileri, yeni girişim destekleri ve iş geliştirme merkezleri projelerine yönelik çalışmaktadırlar (Tombul, 2014; Başbüyük ve Akpınar, 2010).

1968' den beri kalkınmada öncelikli iller arasında yer alan Erzincan ili birinci dereceden deprem bölgesi olması nedeniyle genel anlamda istenilen gelişmişlik seviyesini yakalayamamıştır. Sanayi yatırımlarının yetersizliğinden dolayı Erzincan ilinde tarım ve hayvancılık sektörü sanayi sektöründen daha fazla ekonomik değer taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023) Erzincan' a ulaşımı kolaylaştırmak için modern demiryolu çalışmalarının hızlandırılması bulunmaktadır. Böylece büyük ve küçük yatırımcıların sanayi bölgelerinde ihtiyaç duyulan sektörlerde yapacakları yatırımlarda ulaşım ağı kurulacaktır. Bu tür adımlarla hem sanayileşme arttırılacak hem de yeni girişimcilerin ulaşım ve haberleşme ağı kurmaları kolaylaşacaktır. Diğer taraftan Ergen Dağı Kayak Tesisleri ve benzeri turizm potansiyeline sahip alternatiflerle ilin ekonomisine sürdürülebilir kaynak oluşturulması hedeflenmektedir. Turizm sektöründeki potansiyelin harekete geçirilmesi için girişimcilerin özendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir.

2.1. RİSK İLE İLGİLİ ERZİNCAN YEREL SÖZLERİ VE DEYİMLERİ

Girişimcilik fikrinden yola çıkarak herhangi bir alanda yapılacak yatırım ve uygulamalarda ciddi riskler yer almaktadır. Diğer taraftan risk alma özellikleriyle birlikte azimli, yenilikçi, çalışkan olma ve doğru akıl yürütme yeteneğine genel olarak her girişimcide rastlanılmaktadır. Girişimci özelliklere sahip, her türlü yeni riske atılan bireyler için yeni işletmeler kurmak problem olmamaktadır. Girişimciler istediklerine ulaşabilmek için özveri gerektiğini bilmekte, gereken özveriyi yaparak hedeflerine ulaşmaktadırlar. Ancak, doğru anda ve yerde, doğru işe yatırımda bulunanlar başarılı girişimcilerdir. Devamlı değişim içeren iş dünyası çeşitli ve farklı problemler oluşturmakta olduğundan bu problemlerin önlenmesi ve fırsata çevrilmesi için girişimcinin özel birikim özelliğini bulundurması gerekmektedir. Girişimci için risk; azimli, yenilikçi, çalışkan ve doğru akıl yürütme yeteneği özelliklerindedir ve girişimcilikte iş üretimi hatalı yatırım ve hatalı yatırım uygulamaları açısından ciddi riskler taşımaktadır. İş başarısı; çalışmaya, özveriye bağlıdır ve ancak doğru zamanda, doğru yerde, doğru işe yatırım yapan girişimciler başarıyı elde etmektedirler. Girişimciler, riski, gelir kaynaklarını ve giderini, var olan sermayesini dikkate alarak iş planını yapmalıdırlar. Ticaretin temelinde cesaret ve piyasa kuralları geçerli olmakla birlikte, ticarete başarı ve başarısızlığın eşdeğer risk taşıdığı da dikkate alınmalı kar ve zararın kardeş olduğu temel kural olarak kabul edilmelidir. İş hayatında ve ticarete sorunlar çeşitlidir ve zamanlaması tahmin edilemez. Bu tür sorunların çözülmesinde girişimcinin sorun çözme teknikleri, bilgi, birikim ve risk alma cesareti önem arz etmektedir (Çetin, 2013).

Erzincan ilinde derlenen atasözleri ve deyimleri içerisinde girişimcilik türü risk olan örnekler Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Risk ile İlgili Erzincan Yerel Sözleri ve Deyim Örnekleri

Erzincan Yerel Sözleri	Girişimcilik türü
Sokma akıl, yedi adım gider.	Risk
Huyunu suyunu bilmediğin atın yanına yaklaşma.	Risk
Orman çakalsız olmaz.	Risk
Boğulursan derin gölde boğul.	Risk
Dağ başında harman yapma, savurursun yel içinde.	Risk
Akıl kişiye sermayedir.	Risk
Öksüz çocuk göbeğini kendisi keser.	Risk
Zararın neresinden dönülse kardır.	Risk
Acı patlıcanın kırağı çalmaz.	Risk
Ayaklar ıslanmadan balık tutulmaz.	Risk
Erzincan Yerel Deyimleri	Girişimcilik türü
İş ara, sigortalı olsun	Risk almama
Bir atımlık barutun var	Risk almama
Nasibi kesilen itin kurban bayramı arifesinde ayağı kırılır	Risk almama
Toprağı işleyen, ekmeği dişler	Risk
Zengin olayım dersin durmadan işle	Risk
Fakir olayım dersin uykuya başla	Risk almama
İş çıkarma	Risk almama
Eski köye yeni adet	Risk alamama
Ağır taş yerinden kalkmaz, yuvarlanan taş yosun tutmaz	Risk
Erzurum arpalık Erzincan buğdaylık	Risk

2.2. FIRSAT İLE İLGİLİ ERZİNCAN YEREL SÖZLERİ VE DEYİMLERİ

Fırsat girişimciliği esas girişimcilik olarak tanımlanmaktadır. Bir girişimci için fırsat önemli bir kıymettir ve girişimci fırsatları görmekte ve değerlendirmektedir. Erdem duygusu yüksek insanları bu fırsatları acele etmeyerek kaybederken, diğer insanlarda girişimci olmaktan korktukları için kaybetmektedirler. Yatırım değeri olan ve girişimcinin önüne çıkan fırsatların değerlendirilmesi ulusal ve uluslararası piyasalarda ülkeler için önem arz etmektedir. Girişimci özelliğe sahip kişiler fırsat oluşturan düşünce ve fikirlerini ürün ve hizmete dönüştüren işlere girişmekte ve tecrübesine erken varmaktadırlar. Diğer kişiler ise çok düşünmekte, sık dokumakta ve bu yüzden işine karar verip başlayanlardan daha geride kalmaktadırlar. Örneğin bilgelik ifade eden atasözlerimiz özellikle bugün tekno-girişimcilik açısından bakıldığında büyük bir önem taşımaktadır. İş hayatı ve doğal hayatın işleyişi her zaman insanların istediği şekilde olmamakta ve süreçler herkesin isteğine uygun olarak

gelişmemektedir. Gerçekleştirilmek istenen bir iş için optimum şartları birlikte yakalamak olası olmadığından girişimci açısından fırsatın optimum zemin oluşturulduğunda hemen değerlendirilmesi yoluna gidilmelidir. Yitirilen fırsatları yakalamamanın olası olmadığı durumlara sahip birçok söz kullanılmaktadır. Girişimciler, katma değeri yüksek iş üretimini ticari uygunluk içinde yaratan kişilerdir ve bu özelliklerinden dolayı iş yaşamında küçük hesaplar peşinde koşmazlar. Bu nedenle kaçırılan fırsatların yenilerini beklemenin büyük kayıplara sebep olacağını bilirler ve fırsatlardan yararlanma de sosyal, ahlaki ya da mali miras belirleyici rolünü uygulamada başarılıdırlar. Kaçırılan fırsatların geri gelmeyeceğini anlatan yegâne söz ve deyimlerimiz bilgelik fışkıran özellikleri ile tekno-girişimcilik açısından bakıldığında büyük bir anlama sahiptir. Fırsat girişimciliğinin önemini bilen girişimcinin bu fırsatı kullanmasını bir atasözümüzde “Ala keçi her zaman ak püsküllü oğlak doğurmaz” şeklinde tanımlanmaktadır. İşinin ehli girişimci, fırsatları görür, kullanacağı kaynakları iş için kullanmayı iyi bilir, sürdürülebilirliği devam ettirecek şekilde işleri planlayarak çalışır. Girişimcinin zenginleşmesi yaşadığı çevrenin ve ülkenin zenginleşmesidir, girişimci çok çalışırsa, toplumda çok kazanır, ülke çapında büyüme ve zenginleşme gerçekleşir (Tombul, 2014; Çetin, 2013). Erzincan atasözleri ve deyimleri arasında fırsat ile ilgili en önemli örnekler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Fırsat ile İlgili Erzincan Yerel Sözlere ve Deyim Örnekleri

Erzincan Yerel Sözlere	Girişimcilik Türü
At binenin, kılıç kuşananın	Fırsat girişimciliği
Atı alan Üsküdar’ı geçti	Fırsat girişimciliği
Geçti Bor’ un pazarı, sür eşiği Niğde’ ye	Fırsat girişimciliği
Ala keçi her zaman ak püsküllü oğlak doğurmaz	Fırsat girişimciliği
Her zaman gemicinin istediği rüzgâr esmez	Fırsat girişimciliği
Ben istedim binecek, Allah verdi götürecektir	Fırsat girişimciliği
Sinek pekmezi iyi tanır	Fırsat girişimciliği
İnanma yaz gününün yağmuruna, yağar yağar gün doğar	Fırsat girişimciliği
Toprağın ne ele ver, ne sele ver	Fırsat girişimciliği
Tabağında balın olsun, arı Bağdat’tan gelir	Fırsat girişimciliği
Kemah’ ın bezi, Erzincan’ ın kozu.	Fırsat girişimciliği
Erzincan Yerel Deyimleri	Girişimcilik Türü
Kulağı delik olmak	Fırsat girişimciliği
İşine (sanatına) hor bakan, boğazına torba takar	Fırsat girişimciliği
Kel ölür sırma saçlı, kör ölür badem gözlü olur	Fırsat girişimciliği
Su aktığı yere yine akar	Fırsat girişimciliği
Değirmeni sel aldı, savacak mı arıyorsun	Fırsat girişimciliği

2.3. GİRİŞİMCİLİK AÇISINDAN OLUMSUZLUK İÇEREN ERZİNCAN YEREL SÖZLERİ VE DEYİMLERİ

İş kurmak için ticari faaliyete adım atan insanlar, girişimci ruh ve yeteneğinden yoksunlarsa iş yaşamı verimli olmamaktadır. Çok farklı ve geniş çaplı amaçlarla iş piyasasında etkinlik göstermek amacıyla olan girişimciler için daha sınırlanmış ve dar kazanımlar ancak sürekli olmayan katkı getirmektedir. İş yapma isteğinde olan insanlar için somut iş etkinliklerinden olmayan çabaların bir katma değeri bulunmamakta, bu nedenle değişkenlerin sistemli değerlendirilmesi ve gereksiz uygulamalardan kaçınılması gerekmektedir. Yeniliklere ve değişimlere direnç gösteren toplumlar, mevcut düzenlerini korumak için toplumsal direniş ve dayanışma ruhuyla hareket ederek yeniliklere şüpheli bir yaklaşım içinde olmuşlardır. Bu durum toplumun ontolojik yapısını meydana getiren düşünce dünyası ve kavramlardan kaynaklanan sosyolojik refleksiyle ifade edilmektedir. İşletmede hiçbir şekilde sınırsız kaynak varmış gibi davranılmamalı, yapısal uygunluğu bulunan işletmecilik uygulamalarından faydalanılmalıdır. Toplumların tarihi birikimlerinin zihniyet yapısının bir yansıması

olan atasözleri ve deyimlerinde birbirlerine karşıt, birbirleriyle çelişen düşüncelerin görülmesi toplumların zihniyet dünyasının tutarlı olmayan bir işaret olarak değil, dinamik yapıdaki toplumların değişkenlerine dikkat eden, şartlara göre oluşturacağı düşüncelerin çeşitliliğini gösteren bir özellik göstermektedir.

Toplumun genel olarak olumsuz etkilendiği savaş, kargaşa, açlık, yoksulluk ve ekonomik problemlerin olduğu dönemlerde toplumlar kendi düşünce dünyalarından daha çok yetinme kültürüne ait değerler ile ön planda bulunmaktadır. Diğer taraftan bolluk, barış, bereket dönemlerinde ise daha çok çalışma, kazanma, zenginlik gibi unsurlar ön planda yer almaktadırlar. Atasözleri içinde aynı konuda birbiri ile çelişen zıt atasözleri ve deyimlerin yer alması toplumlar için karmaşık bir düşünce dünyasını değil, o toplumun kültürel zenginliğini ifade etmektedir. Türk toplumunun, geçmiş dönemlere uzanan tarihi geçmişi “zamanın ruhuna” uygun esnek bir kültür ve zihniyet dünyasında bulunduğunu ve her zaman toplumsal refleksler üretebilecek bir kapasiteye sahip olduğunu belirtmektedir. Girişimcilik bakımından olumsuzluk içeren Erzincan yerel sözleri ve deyimleri Tablo 3 ‘te gösterilmiştir.

Tablo 3. Girişimcilik Açısından Olumsuzluk İçeren Erzincan Yerel Söz ve Deyim Örnekleri

Girişimcilik Açısından Olumsuzluk İçeren Yerel Sözler

Kar susuzluk kandırmaz, kavurga karın doyurmaz
Çatal kazık yere girmez
Darı unundan baklava, incir ağacından oklava olmaz
Leyleğin ömrü laklak ile geçer
Beş paran varsa, beş düğüm vurmak gereklidir
Irmak kenarına çeşme yapılmaz
Veresiye şarap içen, iki kez sarhoş olur
Hızana borçlu olma ya düğünde ister ya toyda

Girişimcilik Açısından Olumsuzluk İçeren Yerel Deyimler

Eski köye yeni adet
Ana gezer kız gezer, bu çeyizi kim düzer
Küçük suda büyük balık olmaz
Olmadık yılın yağmuru harman vakti gelir
Tandır başında bağ dikmek kolaydır
Pilav yiyen, kaşığı belinde gerek
Mal canı kazanmaz, can malı kazanır
Ne doğarsan aşına, o çıkar kaşığına

SONUÇ

Girişimcilikte başarı için girişimciyi besleyen koşullar, sosyolojik yapı, kültürel değerler önem ifade etmektedir. Toplumun sosyal yapısı, kişinin çevresini meydana getiren kültürel yapı ve bireysel olarak sahip olunan kişilik özellikleri, ülkenin siyasi veya ticari yapısı girişimcilik potansiyelini meydana getiren yapının esas etkenleridir. Tarih boyunca insanlık değişik seviye ve etkide coğrafi çevre ile etkileşim içerisindeydi. İnsan hayatını güçleştirme veya kolaylaştırmanın yanında bu etkileşim, tecrübe ve birikim kazanma açısından büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan coğrafya biliminin amaçlarından biri de insan-çevre arasındaki etkileşimi meydana getirmektir. Çalışmamızda ülkemizin doğusunda yer alan ve geçiş sahası durumunda olan Erzincan ilinde kullanılan atasözleri ve deyimlerinin girişimcilik ile özdeşlik gösterenler araştırılmıştır.

Sonuç olarak girişimcilik günden güne önem kazanarak gündemdeki konumunu güçlendirmektedir. Türk toplumunun tarihi ve kültürel zenginliği, düşünce dünyasında büyük öneme sahip atasözleri ve deyimleri girişimcilik için de önem arz etmektedir. Yenilik ve değişiklik için değişkenlerle uyum için de hareket etmenin Erzincan ve Türkiye için büyük bir birikimi beraberinde

getireceği görülmektedir. Bugün bu birikimin yenilik, farklılık, girişimcilik teknoloji gibi kavramlarda yeteri kadar yararlanıldığını, ekonomik değerler üretecek bir düşünce yapısının içinde yer aldığını ve toplumun kabullendiği değerler haline geldiğinden bahsetmek ne yazık ki mümkün değildir.

Bu noktada illerimiz ve ülkemiz boyutunda kamu, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve her bir birey olarak girişimciliğe vurgu yapan atasözlerine ve deyimlere dikkat çekerek yaygınlaştırmak ve girişimciliğin ilerletilmesine kültürel miras olarak katkı sağlamak gerekmektedir. Girişimcilikte etkili olmuş bireylerin ülkemizde yapılacak faaliyetlere katılmasına önem ve destek verilmelidir. Genç kuşakların özgüvenini yükseltecek faaliyetlere yönelerek girişimcilik ruhu ve kültürünün toplumda yaygın hal alması, onaylanmış saygın bir kavram olarak ifade edilmesi bir olgu olarak karşımızda yer almaktadır.

Girişimcilik ile örtüşen yerel sözler ve deyimler bakımdan çalışma Erzincan ve çevresinin kültürel ve ticari karakterini belirlemek açısından önemlidir. Erzincan ilinin girişimcilik merkezli sosyal ve kültür özelliklerinin açıklanması açısından bu tür çalışmaların sürekli hale getirilmesi gerekmektedir. Doğal, beşerî, sosyal yapı ve kültürel faktörlerin etkisinin incelenmesine Erzincan' da ve benzeri yörelerde devam edilmelidir.

KAYNAKÇA

BAŞIBÜYÜK, Adem, ve AKPINAR, Erdal (2010). Erzincan atasözlerinin coğrafi analizi. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 5/2, Spring 2010.

ÇETİN, Murat (2013). Erzincan Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Algısı ve Girişimcilik Profili. Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 1-3.

DEVLET KİTAPLARI (1992) Türk Atasözleri ve Deyimleri I, MEB Basımevi, 100 Temel Eser, Ankara.

DEVLET KİTAPLARI (1992) Türk Atasözleri ve Deyimleri II, MEB Basımevi, 100 Temel Eser, Ankara.

HISRICH, Robert D., PETERS, Michael P., SHEPHERD, Dean A. (2017) Entrepreneurship, Tenth Edition.

PAR, Arif Hikmet (1992), Atasözleri, Serhat Yayınları, İstanbul.

SAĞIR, Mukim (1995, Erzincan ve Yöresi Ağızları, TDK Yayınları, Ankara 1988.

TOMBUL, Metin (2012), Erzincan Yöresi Atasözleri, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları.

TOMBUL, Metin (2014), Erzincan Yöresi Deyimleri, Erzincan Valiliği Kültür Yayınları, Antalya.

UÇAR, Mustafa (1998), Erzincan Örf ve Adetlerinden Bir Demet Erzincan Belediyesi.

<https://www.iskur.gov.tr> Erişim Tarihi: 01.10.2019

<http://www.ticaretsicil.gov.tr> Erişim Tarihi: 24.10.2019

<http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 25.10.2019